

Nr 34.

Ankom till riksdagens kansli den 7 maj 1946 kl. 1 em.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående
förbättring av lägre pensioner vid vissa förstatligade
m. fl. järnvägar.*

I en den 1 mars 1946 dagtecknad proposition nr 130, som hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, har Kungl. Maj:t, under åbe-ropande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finans-ärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att bemyndiga Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i propositionen förordats, förordna om förbättring av lägre tjänste- och familjepensioner vid företag, som övertagits av statens järnvägar, samt vid enskilda företag, som varit anslutna till Enskilda järnvägarnes pensionskassa.

Beträffande motiveringen för ifrågavarande förslag får utskottet, i den mån ej redogörelse härför lämnas i det följande, hänvisa till propositionen.

Vid 1945 års riksdags vårsession fattades beslut angående omreglering från och med den 1 juli 1945 av tjänste- och familjepensioneringen vid förstatligade enskilda järnvägar (prop. nr 183; bankoutsk. utl. nr 33; r. skr. nr 281). Samtidigt bemyndigades Kungl. Maj:t att träffa överenskommelser om statens övertagande av vissa pensionskassor, som omhändertog pensioneringen vid sådana järnvägar. Den största av dessa kassor, Enskilda järnvägarnes pensionskassa, omfattade delägare och pensionärer icke blott vid statsövertagna utan även vid ännu icke förstatligade järnvägar.

Statens övertagande av de ifrågavarande pensionskassorna innefattade i stort sett icke någon ändring av pensioneringsordningen för den personal vid förstatligade järnvägar, som avgått ur tjänst före omregleringen, eller för efterlevande till sådan personal eller tidigare avliden personal. Dessa pensionärer förutsattes skola bibehållas vid den pensionsrätt, som tillförsäkrats dem enligt kassornas reglementen, vartill skulle komma samma statliga tilläggsförmåner som förut. Detsamma förutsattes beträffande motsvarande pensionärer vid ett antal smärre pensionskassor, som vid olika tidigare tillfällen i samband med vederbörande järnvägars förstatligande övertagits av statens järnvägar. Vidare skulle såväl anställningshavare som pensionärer vid icke förstatligade järnvägar anslutna till Enskilda järnvägarnes pensionskassa i huvudsak bibehållas vid pensionsrätt enligt denna kassas reglemente.

Under förarbetena till omregleringen uppkom fråga om åtgärder till förbättring i viss utsträckning av pensioner, som sålunda fortfarande skulle utgå enligt kassornas reglementsbestämmelser. Denna fråga gällde närmast kassapensionerna till de kassadelägare, som icke varit övertagna i statstjänst, och till sådana delägars efterlevande. För dem som varit övertagna i statstjänst och för dessas efterlevande uppgingo nämligen de statliga tilläggsförmånerna, fränsett vissa undantagsfall av mindre väsentlig betydelse, till sådana belopp, att de sammanlagda pensionsförmånerna närmade sig nivån för statsförvaltningens tjänstepensioner respektive motsvarade minst beloppet av omreglerade äldre familjepensioner.

Frågan om förbättring av de lägre kassapensionerna hade upptagits av Enskilda järnvägarnes pensionskassa under förhandlingarna om denna kassas förstatligande och var dessutom föremål för överbägande i samband med behandlingen vid 1945 års riksdag av förenämnda proposition nr 183. I anslutning till vissa av riksdagen gjorda uttalanden har därefter under medverkan från järnvägsstyrelsen verkställt en undersökning rörande pensionsförhållandena vid de pensionskassor, som övertagits den 1 juli 1945 eller tidigare. Utredningen har framlagts i en inom finansdepartementet utarbetad, den 9 februari 1946 dagtecknad *promemoria*, vilken jämväl innehåller preliminärt förslag angående pensionsförbättring på statens bekostnad vid samtliga ifrågavarande järnvägar, alltså även vid de till Enskilda järnvägarnes pensionskassa anslutna, icke förstatligade järnvägarna.

Förslaget innebär, att, i viss anslutning till vad som från Enskilda järnvägarnes pensionskassas sida föreslagits beträffande denna kassas pensionstagare, pensionsförbättringen skulle regleras enligt följande huvudsakliga riktlinjer. Till envar av här ifrågavarande tjänstepensionärer skulle utgå ett årligt tillägg av intill 100 kronor i den mån själva kassapensionen, beräknad enligt numera gällande grunder, understiger 1 800 kronor. Om sjukpension med nämnda tillägg ej uppgår till 75 procent av hel kassapension jämte motsvarande tillägg, skulle ytterligare utgå ett belopp motsvarande skillnaden, dock alltjämt med iakttagande av begränsningen till 1 800 kronor. Å familjepensionen efter envar av här ifrågavarande kassadelägare skulle utgå ett årligt tillägg av 100 kronor, dock endast i den mån så erfordras för att kassapensionen jämte statliga tillägg respektive — för pensionärer vid icke förstatligad järnväg — kassapensionen med tillägg av ett mot statlig dyrtidshjälp svarande belopp skall bringas upp till nivån för s. k. ny familjepension enligt år 1939 fastställda regler jämte tillägg; vidare skulle iakttagas, att kassapensionen med det nu ifrågasatta tillägget icke må överstiga ett belopp av, för ensam änka räknat, 1 200 kronor. Med statliga tillägg avses härvid icke sådana ursprungligen av enskilt järnvägsföretag med hänsyn till levnadskostnadernas stegring utfästa tilläggsförmåner, som staten efter vederbörande järnvägs övertagande har att utbetala utöver de allmänna statliga tilläggen. Om framdeles en förbättring av nyssberörda s. k. nya familjepensioner skulle medges, skulle den av nivån för dessa pensioner betingade särskilda begränsningen av de nu föreslagna familjepensionstilläggen i motsvarande mån jämkas.

Det förutsättes, att statliga tillägg, d. v. s. huvudsakligen dyrtidshjälp, å de sålunda förbättrade kassapensionerna vid förstatligade järnvägar skola utgå enligt hittillsvarande grunder.

Föredragande departementschefen har anfört:

Genom utredningen har blivit ådagalagt, att en förbättring av de lägre pensionerna från de av staten övertagna pensionskassorna är av behovet påkallad även efter den generella uppräknig av kassapensionerna, som tidigare medgivits, och även om hänsyn tages till utgående statliga och andra tillägg. I propositionen angående statsövertagandet av bland andra Enskilda järnvägarnes pensionskassa hade förutsatts, att en eventuell dylik förbättring skulle begränsas till pensionärer vid förststatligade järnvägar och att sålunda frågan om motsvarande förbättring för pensionärer vid de till nämnda kassa anslutna enskilda järnvägarna skulle bli aktuell först i den mån dessa järnvägar framdeles överginge i statens ägo. Riksdagen har emellertid uttalat sig för att utredningen om pensionsförbättringen skulle utsträckas till att omfatta även pensionärerna vid nyssnämnda enskilda järnvägar.

Av skäl som framhållits i promemorian kan det förefalla särskilt tveksamt i vad mån staten bör taga på sig kostnaderna för en pensionsförbättring vid de i ärendet ifrågavarande järnvägar som icke äro i statens ägo. Statskontoret har förklarat sig i varje fall avstyrka en pensionsförbättring på statens bekostnad för pensionärerna vid sådana enskilda järnvägar som icke komma att förstatlignas. För min del anser jag det vara vanskligt att på järnvägsförstatligandets nuvarande stadium göra en sådan differentiering som statskontoret åsyftar. Med hänsyn till vad i promemorian anförts och även i viss mån till att Enskilda järnvägarnes pensionskassas ställning erbjöd en mera tillfredsställande täckning för de av staten vid övertagandet utfästa pensionsförmånerna än vad som i allmänhet var fallett beträffande de övertagna kassorna, vill jag icke motsätta sig att pensionsförbättringen genomföres i den omfattning, som i promemorian preliminärt föreslagits. Jag tillstyrker även promemorians förslag om sättet för pensionsförbättringens genomförande och om retroaktiv giltighet för densamma.

Det föreliggande förslaget till förbättring av de lägre pensionerna från de av staten övertagna enskilda järnvägs-pensionskassorna har, såsom framgår av propositionen, upprättats i viss anslutning till vad som från Enskilda järnvägarnes pensionskassas sida ifrågasatts i samband med förhandlingarna om statens övertagande av denna kassa. Förslaget innebär, att till en var av här ifrågavarande tjänstepensionärer skulle utgå ett årligt tillägg av intill 100 kronor eller för vissa sjukpensionärer ett på angivet sätt beräknat högre belopp, i den mån själva kassapensionen, enligt numera gällande grunder, understiger 1 800 kronor. Motsvarande förbättring skulle i princip ske beträffande familjepensioner understigande 1 200 kronor. I enlighet med riksdagens uttalande vid ärendets behandling i fjol föreslås pensionsförbättringen skola omfatta även pensionärerna vid de till Enskilda järnvägarnes pensionskassa anslutna icke förstatlignade järnvägarna.

Inom utskottet har övervägts, huruvida icke förbättringen borde omfatta jämväl pensioner med högre belopp än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet har emellertid icke ansett tillräckliga skäl föreligga för en dylik avvikelse från förslaget. Frånsett att detta väsentligen tillmötesgår de av ovan nämnda kassa framförda önskemålen, har det syntts böra beaktas, att kostnaderna för förbättringen helt skola bestridas av staten samt att förbättringen skulle tillkomma befattningshavare, som pensionerats i enskild tjänst och

Utskottet.

sålunda icke varit övertagna i statstjänst, ävensom efterlevande till sådana befattningshavare. Med hänsyn till föreliggande förhållanden synes den föreslagna pensionsregleringen vara väl avvägd. Då utskottet icke heller i övrigt funnit anledning till erinran mot vad Kungl. Maj:t föreslagit i propositionen, får utskottet tillstyrka bifall till densamma.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 7 maj 1946.

På bankoutskottets vägnar:

GUST. SVEDMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Åkerberg*, Leander, Andersson i Tidaholm, Grym, Persson i Älvdalsåsen, Petersson i Karlskrona* och Näsghård*;
från andra kammaren: herrar Svedman, Paulsen, Andersson i Munkaljungby, Sundberg, von Seth*, Nilsson i Landskrona, Persson i Norrby och Stjärne*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.